

Chương 9 CƠ CẤU BÁNH RĂNG

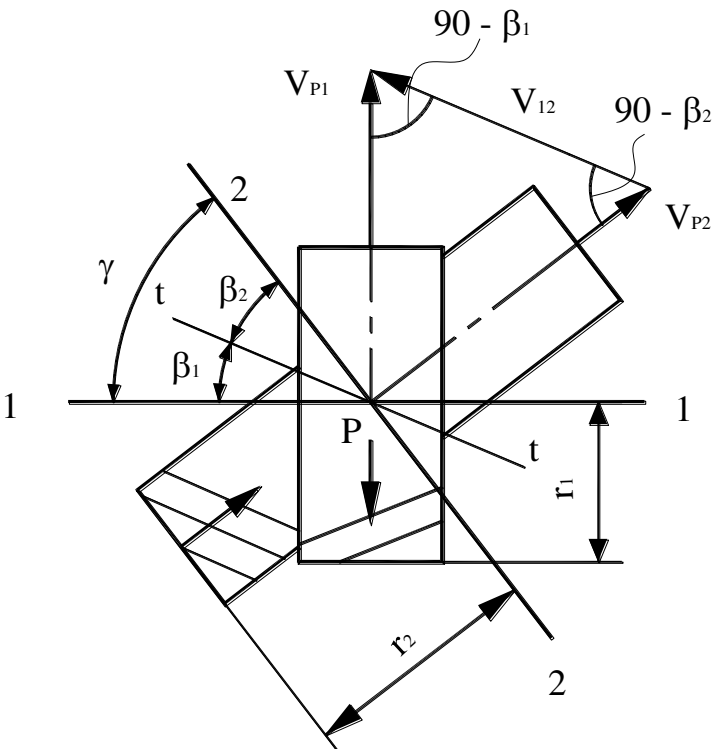
PHẦN II: CƠ CẤU BÁNH RĂNG KHÔNG GIAN

I. CẶP BÁNH RĂNG TRỤ CHÉO

1. Cấu tạo

- Bánh răng trụ chéo dùng để truyền chuyển động quay giữa 2 trục chéo nhau
- Mặt răng là mặt xoắn ốc thân khai ($\beta_1 \neq -\beta_2$)
- Cấu tạo mặt răng và các thông số giống như bánh răng nghiêng

I. CẶP BÁNH RĂNG TRỤ CHÉO

2. Đặc điểm tiếp xúc:

- Tỷ số truyền:
$$i_{12} \frac{\omega_1}{\omega_2} = \frac{r_2 \cdot \cos \beta_2}{r_1 \cdot \cos \beta_1} = \frac{Z_2}{Z_1}$$

- Góc giữa 2 trục là $\gamma = |\beta_1 \pm \beta_2|$; dấu + ứng với bộ truyền bánh răng trụ chéo có răng xoắn cùng chiều, và ngược lại

- Có hiện tượng trượt dọc theo răng

$$V_{12} = |\omega_1 \cdot r_1 \cdot \sin \beta_1 \pm \omega_2 \cdot r_2 \cdot \sin \beta_2|$$

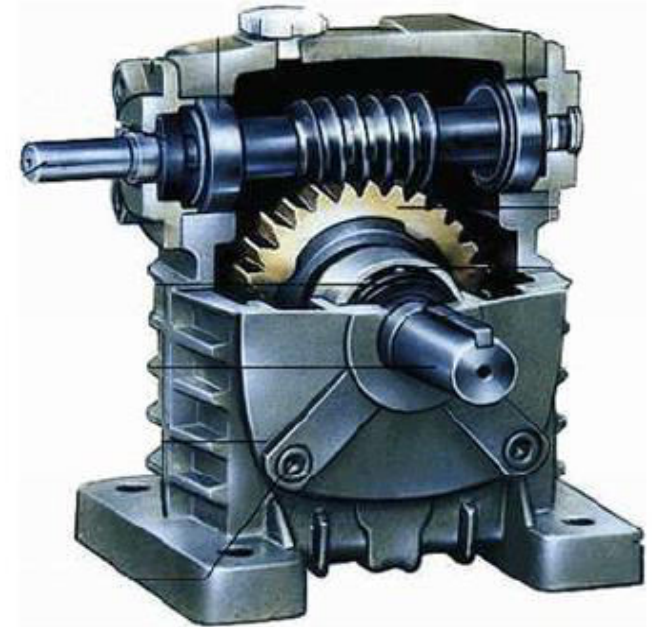
- Tiếp xúc theo điểm nên khả năng tải không cao, mau mòn
- Khi thay đổi khoảng cách và góc giữa 2 trục, tỷ số truyền sẽ không thay đổi

II. CƠ CẤU TRỤC VÍT – BÁNH VÍT

1. Cấu tạo

Trục vít – bánh vít dùng để truyền chuyển động giữa hai trục chéo nhau. Thường gặp nhất là loại trục vít – bánh vít mà góc giữa 2 trục bằng 90° và dạng trục vít – bánh vít là hình trụ.

Đặc điểm:

+ góc nghiêng β_1 rất lớn $\Rightarrow Z_1 = 1 \div 4$

+ β_2 nhỏ

II. CƠ CẤU TRỤC VÍT – BÁNH VÍT

2. Đặc điểm tiếp xúc:

- Tỷ số truyền:
$$i_{12} \frac{\omega_1}{\omega_2} = \frac{r_2 \cdot \cos \beta_2}{r_1 \cdot \cos \beta_1} = \frac{Z_2}{Z_1}$$

Z_1 rất nhỏ $\Rightarrow i_{12}$ có thể rất lớn

- Góc nghiêng $\beta_1 \neq \beta_2$ khác nhau nhiều:

$\Rightarrow$ Vận tốc trượt lớn, hiệu suất thấp, nhiệt độ ở vùng tiếp xúc cao

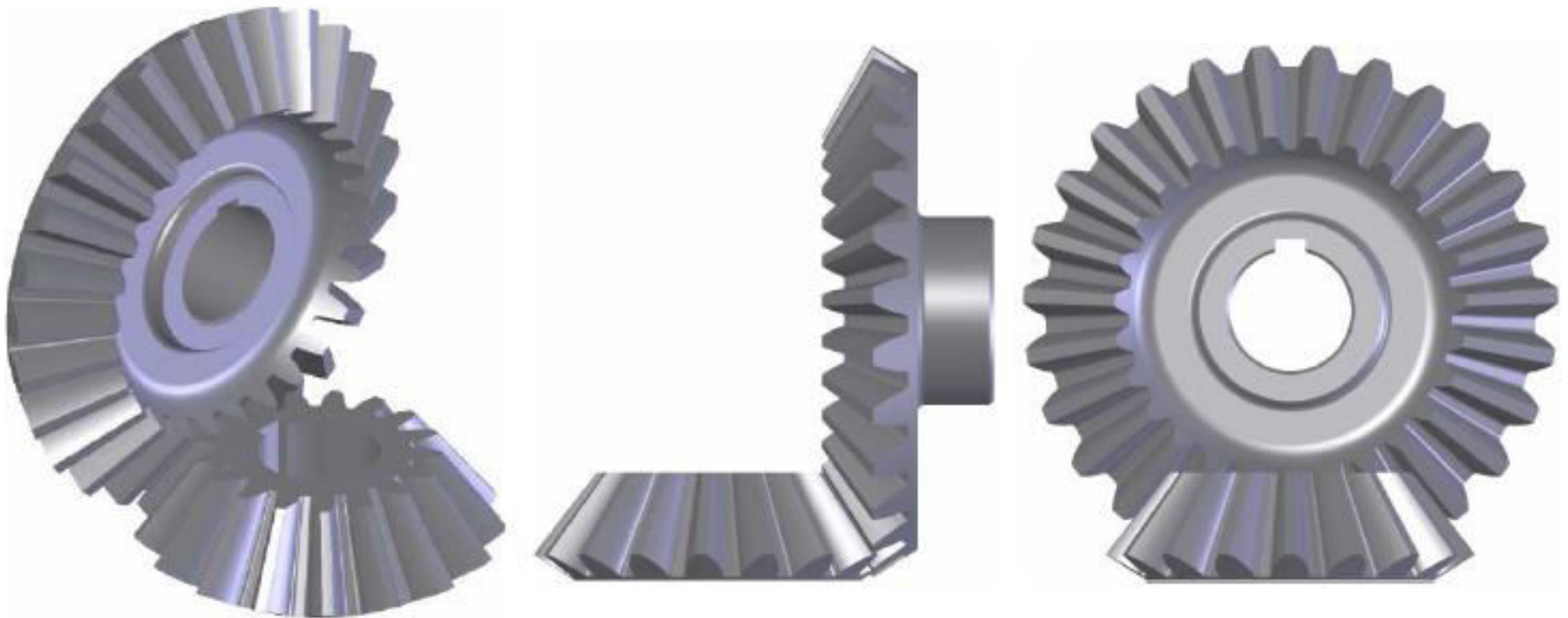
- Tiếp xúc theo điểm nên khả năng tải không cao, mau mòn
- Chỉ truyền động 1 chiều

III. BÁNH RĂNG NÓN

1. Cấu tạo

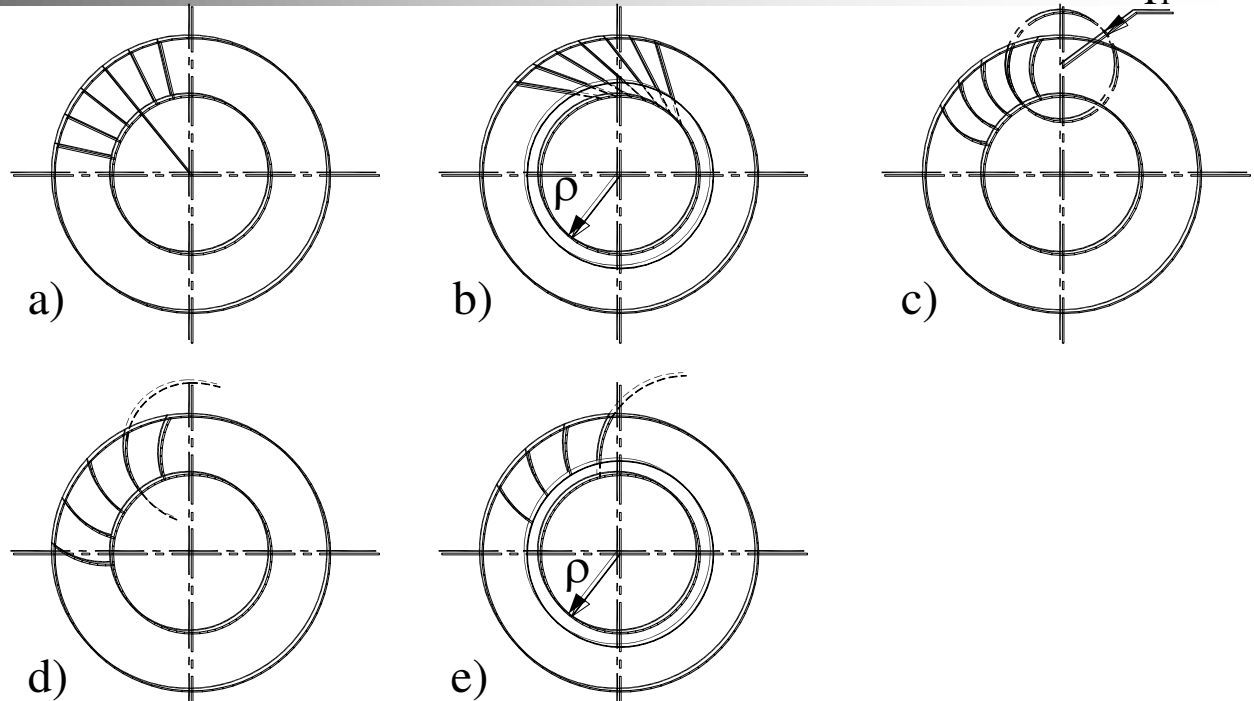
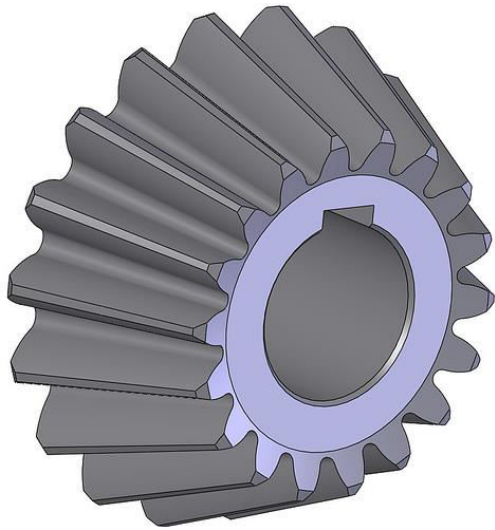
Trong bộ truyền bánh răng nón, răng phân bố trên hình nón cụt. Bánh răng nón được dùng để truyền chuyển động quay giữa 2 trục cắt nhau, chéo nhau trong không gian

III. BÁNH RĂNG NÓN

2. Phân loại

Tùy theo dạng đường răng trên bánh răng, bánh răng nón có 2 loại chính:

- Bánh răng nón thẳng:

+ Đường răng chạm vào đỉnh răng (a).

+ Đường răng nghiêng, tiếp xúc với vòng tròn bán kính ρ (9b).

- Bánh răng nón không thẳng (răng cong):

+ Đường răng là cung tròn bán kính r_i (c).

+ Đường răng là đường xoắn ốc Ac-si-mét (d).

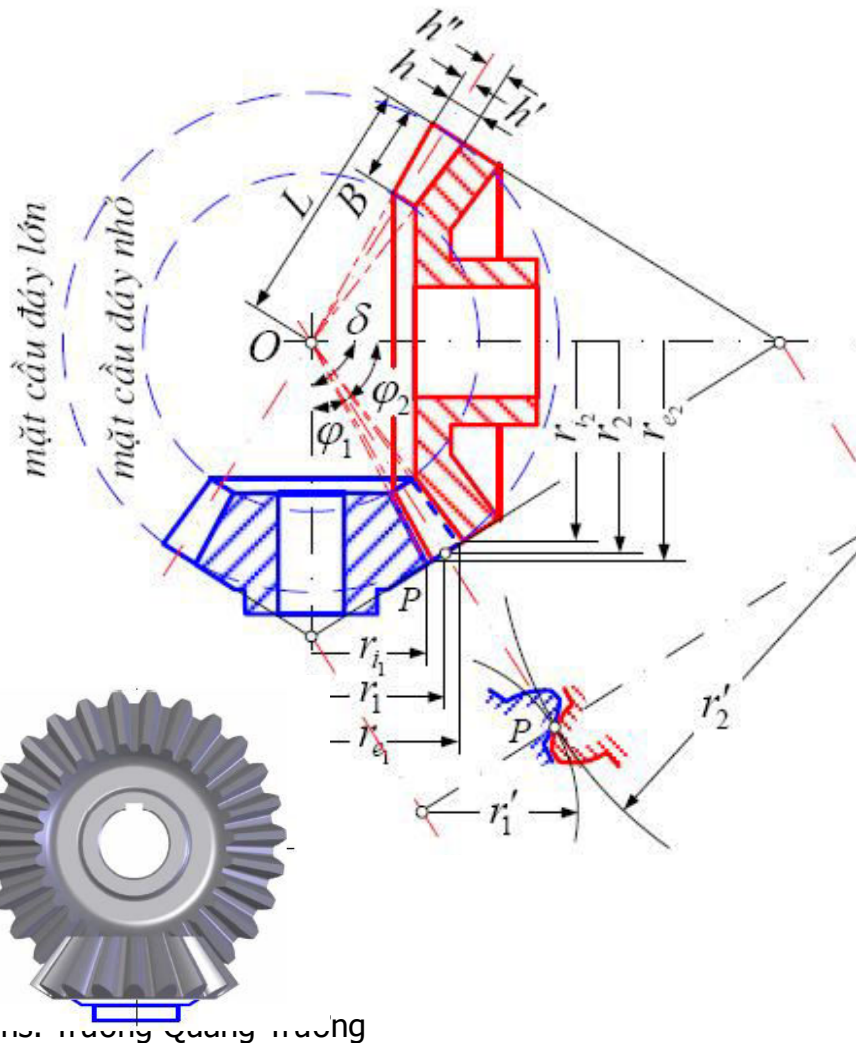
+ Đường răng là đường thân khai của vòng tròn bán kính ρ (e).

III. BÁNH RĂNG NÓN

3. Thông số hình học của BR nón răng thẳng

Kích thước đặc trưng cho BR nón được quy định là kích thước trên đáy lớn

- + Modun (trên đáy lớn): $m = t/\pi$
- + Bán kính vòng chia: $r = \frac{1}{2}mZ$
- + Chiều cao đầu răng: $h' = m$
- + Chiều cao chân răng: $h'' = 1,25m$
- + Bán kính vòng đỉnh: $r_e = r + h'.\cos\delta$
- + Bán kính vòng chân: $r_i = r - h''.\cos\delta$
- + Chiều dài nón: $L = r/\sin\delta$
- + Góc giữa hai trục: δ

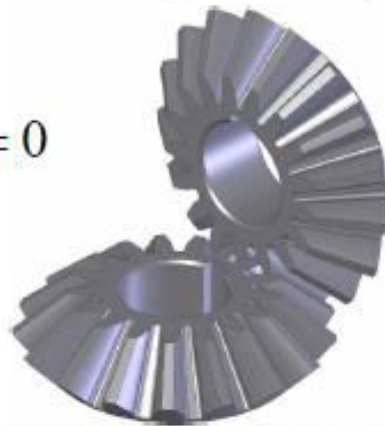
III. BÁNH RĂNG NÓN

4. Các dạng truyền động của cặp BR nón

Xét cặp bánh răng nón răng nghiêng với góc nghiêng trên mặt nón lăn là β_1, β_2

1. $\beta_1 = -\beta_2$: cặp bánh răng nón truyền chuyển động giữa hai trục giao nhau

$$\beta_1 = -\beta_2 = 0$$

Bánh răng nón răng thẳng

$$\beta_1 = -\beta_2 \neq 0$$

Bánh răng nón răng nghiêng

- Tỷ số truyền $\omega_1 r_1 = \omega_2 r_2 \Rightarrow i_{12} = \frac{\omega_1}{\omega_2} = \frac{z_2}{z_1} = \frac{r_2}{r_1} = \frac{OP \sin \varphi_2}{OP \sin \varphi_1} = \frac{\sin \varphi_2}{\sin \varphi_1}$
- Truyền chuyển động giữa hai trục giao nhau tiếp xúc theo đường thẳng d
  - + bánh răng nón răng thẳng $\rightarrow d$ qua đỉnh nón
  - + bánh răng nón răng nghiêng $\rightarrow d$ không qua đỉnh nón
- Tại điểm tiếp xúc trên mặt nón lăn không có vận tốc trượt tương đối

III. BÁNH RĂNG NÓN

4. Các dạng truyền động của cặp BR nón

Xét cặp bánh răng nón răng nghiêng với góc nghiêng trên mặt nón lăn là β_1, β_2

2. $\beta_1 \neq -\beta_2$: cặp bánh răng nón truyền chuyển động giữa hai trục chéo nhau

- Cặp bánh răng nón chéo (hypoid)
- Cặp bánh răng này hoàn toàn tương ứng với cặp bánh răng trụ chéo
- Tỷ số truyền

$$i_{12} = \frac{\omega_1}{\omega_2} = \frac{z_2}{z_1} = \frac{r_2 \cos \beta_2}{r_1 \cos \beta_1}$$

- Đặc điểm tiếp xúc: tiếp xúc theo điểm và có vận tốc trượt tương đối nên mặt răng mau mòn và mòn không đều

